B. N. Bandodkar College of Science, Thane
Junior College
S.Y.J.C First Term Examination, October 2014
Subject – Sanskrit

Day: Friday
Date: 10/10/2014
Time: 11.00 am to 01.00 pm
Max. Marks: 50

1) Figures to the right hand side indicates Marks
2) All questions are compulsory

प्र.1 अ. खालील कोणत्याही दोन उता-याचे मराठीत भाषांतर करा. **12**

Q.1 A. Translate *any Two* passage in English from the following.

1. राज्यं विशेषतया स्वनीतिं तया सञ्चालयेत यथा नागरिका:, नरा:, नार्यश्च समानतया जीविकाया: पर्याप्तसाधने अधिकार भजेयु:| समाजस्य भौतिकसम्पत्ते: स्वाम्यं नियन्त्रणं च तथा संविभक्तं भवतु यथा सर्वोत्तम समानं हितं साधितं भवेत् आर्थिकव्यवस्था एवं प्रचलेत् येन सम्पत्ते: उत्पादनसाधनानां तथा पुञ्जीकरणं न स्यात् यथा सर्व साधारणस्य हितानां हानि: भवेत् नराणां नारीणा च समाने कार्ये समानं वेतनं भवेत् | पुरूषश्रमिकणां च स्वास्थास्य शक्तेश्च. बालानां सुकुमारावस्यायाश्च दुरूपयोग: न भवेत्; तथा च आर्थिकावश्यकतया विवशा: नागरिका: वयस: शक्तेश्च अननुकूलेषु वृत्तिकर्मसु युक्ता न भवेयु:|

2. **शिष्य: -** [सक्रोधम्] धिङ्मूर्ख! किं भवान् अस्मदुपाध्यायादपि धर्मवित्तर:?
   चर:- अहो ब्राह्मणा मा कुप्य| न हि सर्व: सर्व जानाति| तत् किमपि तव उपाध्यायों जानाति, किमपि अस्मादृशा: जानन्ति| यदि तवोपाध्याय: सर्व जानति, तर्हि जानातु तावत् कस्य चन्द्रोऽनभिप्रेत: इति|
   चाणक्य:- [आकर्ण्य आत्मगतम्] अये 'चन्द्रगुप्तादपरक्तान् पुरूषान् जानामि इति उपक्षिप्तमनेन | [प्रकाशम्] भद्र सुखं प्रविश |
   चर:- जयतु जयत्यार्य: |
   चाणक्य:- [विलोक्य, आत्मगतम्] अये कयमयं प्रकृतिचित्रपरिज्ञाने नियक्तो नियुक्तो निपुणक: | [प्रकाशम्] भद्र स्वागतम् | उपविश्यताम्
   चर:- यदार्य आज्ञापयति | [भूमावुपविशति]

3. कदाचित् तस्यां नगर्यां कवीनां कश्चन समावेश: प्रवृत्त: | तत्र राज्ञ: अङ्कदेवस्य अरसिकताविषये चर्चा प्रवृत्ता | सर्वे राजानं भृशं निन्दितवन्त: | राजनिन्दाम् असहमान: भूषण: नाम युवा कवि: उत्थाय अवदत् - किं राज्ञ: अरसिकतानिन्दया ? राज गणितमात्र प्रिय: इति वयं जानीम: एव| गणिताद् अन्य: किडपि विषय: तं तोषयितुं न अर्वृति | वयं तु तदप्रियं विषयं तस्य पुरत: उपस्थापयन्त: | अत: राज्ञ: असन्तुरि: सहजा | यदि गणितमयशैल्या किमपि काव्यं स्वयित्वा श्राव्येत तर्हि प्राय: राज्ञ: पारितोष: भवेद् इति |

प्र.1 ब. खालीलपैकी कोणत्याही एका पदयाचे उता-यांचे भाषांतर करा. **05**

B. Translate *any One* Verses in English.

1. येन कर्माण्यपसो मनीषिणो यज्ञे कृण्वन्ति विदथेषु धीरा: | यदपूर्व यक्षमन्त: प्रजानां तन्मे मन: शिवसङ्कल्पमस्तु ||
   यत्प्रज्ञानमुत चैतो धृतिश्च यज्ज्योतिरन्तरमृतं प्रजासु | यस्मान्न ऋते किंचन कर्म क्रियते तन्मे मन: शिवसङ्कल्पमस्तु ||

2. i) तव करकमलवरे नखमद्भुतशृङ्ग्
   दालितहिरण्य कशिपुतनुभृङ्गम् |
   केशव धृतनरहरिरूप जय जगदीश हरे ||

   ii) छलयसि विक्रमणे बलिमद्भुतवामन
   पदनखनीरजनितजनपावन |
   केशव धृतनरहरिरूप जय जगदीश हरे ||

प्र.2 अ. खालीलपैकी 'क' गटातील एका व 'ख' गटातील एका वाक्याचे संसंदर्भ स्पष्टीकरण करा. 06

Q.2 A. Explain with Reference to the context *any one* sentence from 'ka' & 'kha' each

क. 1) यदा सूर्य: पश्चिमदिग्भागे उदोति तदा एव सम्भाव्यते एतत् |

2) प्रत्येकं नानागुणात्मकं वस्तु सापेक्षम् |

ख. 1) सुषारधिरखानिव यन्मनुष्यान्नेनीयते |

2) केशव धृतनरहरिरूप जय जगदीश हरे ||

प्र.2 ब. खालीलपैकी 'क' विभागातून एकाचे व 'ख' विभागातून एकाचे उत्तर लिहा. 05

Q.2 B. Answer *any one* question in English form 'ka' & 'kha' each.

क. 1) भूषण कवीने कोणते आव्हान स्वीकारले ?

1) Which Challenge did poet Bhushan accept?

2) राक्षसाची नाममुद्रेची अंगठी आर्य चाणक्याकडे कशी आली ते सांगा?

2) Explain how the signet ring of राक्षस came to चाणक्य?

ख. 1) मनाचे स्वरूप ऋषींनी कसे स्पष्ट केले आहे ते सांगा ?

1) Describe how the seers explain the nature of 'mind' ?

2) भगवान श्रीकृष्णाने घेतलेल्या दहा अवतारांची माहिती लिहा ?

2) Write on the ten incarnations of कृष्ण ?

प्र.3 पुढीलपैकी कोणत्याही दोन विषयांवर सविस्तर टीपा लिहा. 08

Q.3 Write short Notes on *any two*.

1) शिल्पकला 2) आयुर्वेद 3) उपनिषदे 4) साहित्यशास्त्र

प्र.4 खालील संस्कृत उतारा काळजीपूर्वक वाचून त्यावरील पाच प्रश्नांची उत्तरे स्वीकृत माध्यम भाषेत दया. 5

Q.4 Read the following passage & answer following questions in English.

अहं नदी अस्मि | अहम् अस्या: वसुन्धराया: सौन्दर्यम् अस्मि | पर्वतानाम् उच्चेभ्य: स्थलेभ्य: नि:सृत्य अहं सागरं प्रविशामि | अहं सर्वदा गतिशीला अस्मि | गति: एव मम स्वभाव: मम च सन्देश: | मम तटेषु एव महानगराणां विकास: भवति| भवन्त: जानन्ति यत् जलं विना जीवनम् न| मम जलं पीत्वा एव सर्वे जीवन्ति | मम जलेन एव क्षेत्राणि सिञ्चन्ते | राष्ट्राणां विकासाय विद्युत महती भूमिका | मम जलात् एव विद्युत् उत्पाद्यते | भारते मम अनेकानि रूपाणि सन्ति | उत्तरस्या दिशि अहं सिन्धु नाम्ना विख्याता | अत्र एव 'झेलम चनाव- रावी- व्यास्- सतलुज इति पञ्चधारा: मयि मिलन्ति |

1. या उता-यात कोण बोलत आहे ?

1. Who is talking in this passage ?

2. वीज निर्मिती कशापासून केली जाते ?

2. What are the souree of Energy ?

3. उत्तरदिशेला नदी कोणत्या नावाने प्रसिद्ध आहे ?

3. Which is the famous river of North ?

4. पञ्चधारांची नावे सांगा ?

4. Give name of पञ्चधारा ?

5. योग्य शीर्षक दया ?

5. Give title ?

प्र.5 खालीलपैकी कोणतेही तीन उपप्रश्न सोडवा . 09

Q.5 A. Attempt *any Three* sub-questions.

अ. रूपे ओळखा .

Recognise the forms. *(any Three)*

1) हतम् 2) कुप्य 3) उवाच 4) त्वयि 5) शकुन्तलाया:

ब. समासांचा विग्रहा करून नावे द्या .

B. Dissole the Compound & name them. (any 3)

1) सहजा 2) अनभिप्रेत: 3) महावीर: 4) पुरूष: 5) यज्ञविधि:

क. कंसातील योग्य शब्द निवडून वाक्ये पुन्हा लिहा .

C. Select the proper alternative.

1) वितरति ----- रणे दिक्पति कर्मनीयम् | [दिक्षा, दिक्षु]
2) ---- काव्य रचना असाध्यं कार्यम् | [गणितशेलीम् गणितशैल्या |]
3) राजसभायां ----- उपस्थिता: [सर्वा सर्वे, सर्व:]
4) ----- खल्वपि चतुर्विधा: | [जङ्गम:, जङ्गमा:]
5) येन दं भूतं भुवनं भविष्यत् परिगृहीतम् ----- | [अमृतेन, अमृतम्]

ड. सूचनेप्रमाणे बदल करा .

D. Do as Directed.

1) -----छलयते | ['बलि' शब्दाचे योग्य रूप वापरा .][Use proper form of 'बलि']

2) उपर्यहम् | [सन्धिविग्रह करा .] [Dissolve sandhi]

3) ज्येष्ठा राजानम् अशिषा अनुगृहितवन्त: |[वाक्य एकवचनी करा .] [Turn into singular]

इ. कृदन्त / तध्दित ओळखून अर्थ लिहा .

E. Recognise कृदन्त / तध्दित & Write the meaning *[any Three]*

1) अनुगृहीतवन्त: 2) पौर 3) मालिन्य 4) द्वैविध्य 5) दोहृय .

~*~*~*~*~*~*~